

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Останнім часом стає все більш очевидним, що сталий економічний розвиток країни можна досягти тільки при економічній стійкості таких її структурних елементів, як галузі, корпорації і підприємства. Стійкість кожного окремого підприємства дозволяє не тільки зберігати його потенціал, а й забезпечити економічне зростання і вихід на міжнародні ринки з новими конкурентоспроможними товарами. Зазначимо, що проблема забезпечення сталого розвитку промислових підприємств, особливо в умовах глобалізації світогосподарських зв'язків, є однією з найбільш актуальних для будь-якої галузі економіки.

Посилення конкуренції в умовах глобалізації та перехідні процеси вплинули на економічний стан і розвиток промислових підприємств. Тому дослідження економічних процесів на рівні підприємства як основної ланки національної економіки має важливе значення. Саме на цьому рівні управління варто глибоко визначити всі можливості, котрі є у кожного підприємства, щодо досягнення і підтримання стійкого та ефективного розвитку. А від вирішення цих проблем залежить економічна стійкість і на всіх інших рівнях управління.

Проблемами стійкості підприємства в умовах динамічного внутрішнього і зовнішнього середовищ займалися низка вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема, М. А. Асаул, С. П. Бараненко, А. С. Бурсова, А. Т. Зуб, Е. М. Коротков, Ж. Л. Крисько, І. А. Литвиненко, В. С. Мітюшин, Б. А. Райзберг, В. І. Роцин, Ю. А. Соколов, А. Д. Шеремет.

Поняття «стійкість підприємства» розглядається як стабільна життєздатність суб'єкта господарювання за різноманітних змін внутрішніх і зовнішніх умов. Науковці розглядають стійкість як складне, комплексне, динамічне багатогранне поняття. Залежно від специфіки конкретної системи воно має різні підходи до визначення та охоплює широке коло об'єктів.

У наукових джерелах немає одностайності щодо сутності дефініції «економічна стійкість підприємства». Вивчення наукових праць зарубіжних і вітчизняних учених дозволило встановити, що у сучасній науковій літературі виокремлюють такі підходи до визначення даного поняття:

І. Економічна стійкість підприємства як його фінансова стійкість. Так, Е. М. Коротков, Б. А. Райзберг, А. Д. Шеремет економічну стійкість підприємства розглядають як фінансовий стан суб'єкта господарювання, господарська діяльність якого забезпечує в нормальних умовах виконання

всіх його зобов'язань перед працівниками, організаціями, державою завдяки відповідності доходів і видатків [2]. Тобто фінансова стійкість вважається одним з основних компонентів економічної стійкості підприємства, хоча і відображає лише одну із сторін його стабільності. У рамках такого підходу на перший план виходить самофінансування поточної діяльності підприємства, що сприяє його успішній діяльності. Зазначимо, що стійкість підприємства не обмежується лише його фінансовою стійкістю.

II. Економічна стійкість підприємства як надійність і стабільність його фінансово-господарської діяльності та рівноважний стан суб'єкта господарювання як соціально-економічної системи. На думку вчених О. Г. Бодрова і В. І. Рощина, В. С. Мітюшина економічну стійкість підприємства варто окреслювати як стан динамічного розвитку підприємства, коли його соціально економічні параметри при будь-яких змінах у зовнішньому і внутрішньому середовищах зберігають стан економічної рівноваги [2]. Тобто акцентується увага як на фінансовій, так і господарській діяльності підприємства. Зазначимо, що його представники ототожнюють поняття «економічна стійкість» і «економічна рівновага».

III. Економічна стійкість підприємства як його можливість зберігати поточний стан функціонування, адаптуватися до змін внутрішнього і зовнішнього середовища. Такий підхід присутній у працях І. А. Литвиненко, Г. С. Мерзлікіної, А. Б. Олійника, Е. А. Уткіна, С. В. Чупрова, Е. В. Шеврина. Науковці визначають економічну стійкість підприємства як здатність суб'єкта господарювання відновлювати первісний або приймати новий стійкий стан після припинення дії змін у зовнішньому і внутрішньому середовищах [3]. Тобто підкреслюються відмінності економічної стійкості підприємства від інших суміжних економічних категорій. Так, на відміну від сталого розвитку вона не є процесом, а на відміну від економічної рівноваги – не є станом.

IV. Економічна стійкість підприємства як підтримка певного рівня значень якісних і кількісних характеристик суб'єкта господарювання, при якому забезпечується його рентабельне функціонування і стабільний розвиток за рахунок ефективного використання ресурсів. Так, представники такого підходу А. О. Камаєв, О. В. Зеткіна [4] пропонують економічну стійкість підприємства розглядати як забезпечення рентабельної виробничо-господарської діяльності за рахунок підвищення ефективності використання виробничих ресурсів і управління підприємством, забезпечення стабільного фінансового стану за рахунок покращення структури активів, а також стабільного розвитку потужностей підприємства і соціального розвитку колективу при самофінансуванні в умовах мінливого зовнішнього середовища. Тобто такий підхід виокремлює умови, за рахунок яких забезпечується економічна стійкість підприємства. Зазначимо, що на першому місці знаходиться ефективність діяльності підприємства,

його рентабельність, а здатність адаптуватися до змін внутрішнього і зовнішнього середовищ залишається на другому плані.

Проведений аналіз різних підходів до категорії економічної стійкості підприємства дозволяє зробити певні узагальнення:

- по-перше, так і не вироблено єдиного підходу до визначення даного поняття;
- по-друге, у кожного з розглянутих підходів є як переваги, так і недоліки;
- по-третє, визначаючи економічну стійкість не можна дотримуватися якогось одного з підходів, а необхідно їх синтезувати.

Отже, економічну стійкість підприємства варто розглядати як здатність суб'єкта господарювання підтримувати певний рівень економічних параметрів, котрі забезпечують його рентабельне функціонування і стабільний розвиток, а також дозволяють приймати рівноважний стан після припинення дії збурень зовнішнього і внутрішнього середовищ.

Список використаних джерел

1. Асаул М. А. Проблемы анализа устойчивости организации / М. А. Асаул // Проблемы современной экономики. – 2008. – № 4.
2. Крисько Ж.Л. Управління економічною стійкістю підприємства / Ж.Л. Крисько // Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове фахове видання. – Випуск № 10. – Миколаїв, 2016. – С. 399-403.
3. Крисько Ж. Л. Стратегічна стійкість підприємства: підходи до визначення та оцінки / Ж. Л. Крисько // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: Щорічник. – 2010. – Випуск 14-15. – С. 111-119.
4. Экономическая устойчивость предприятия: понятие и особенности [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/ekonomicheskaya-ustoychivost-predpriyatiya-ponyatie-i-osobennosti>. – Назва з екрану.

Галина БАРСЬКА

Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль
(науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та публічного управління Жуковська А.Ю.)

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КЛІМАТ В КОЛЕКТИВІ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Успішне управління організацією та діяльністю її персоналу передбачає обізнаність не лише з діловим, а й позаділовим спілкуванням. Психологічний клімат в організації може підсилювати чи знижувати предметну діяльність людей так само, як і професійні завдання організації